

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI LAPJA.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Községek-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 5 korona. — Telefonszám: 14.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. — Megjelenhetenként egyszer, 6 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A kisbirtok terhei.

Székelyudvarhely, június 8

A kisbirtok adósságterheiről igen okos és tárgyilagos fejtegetéseket olvastunk a minap. Horánszky Lajos képviselő megfestette a képet s ha itt-ott tulsötéten is színezett, el kell ismerni, hogy a képből a valóságos viszonyokra mégis ráismerünk. A kisbirtok tul van terhelve s adósságaitól nem tud megszabadulni. Azért nem, mert kölcsönfeltételei rosszak, gazdasági viszonyainak meg nem felelők.

Ennek a ténynek a megállapításában mindannyian megegyezünk. Abban is egy a véleményünk, hogy a bajon segíteni kell. Nem szabad megengednünk, hogy a kisbirtokos elpusztuljon és kivándoroljon; mert ez a veszély fenyeget ha magára hagyjuk keserves küzdelmében.

A kérdés csak az, mi módon segíthetünk? Ennek a kérdésnek az elbírálásában számolnunk kell a megváltozott gazdasági viszonyokkal. Lehetetlen azt a korszakot, a mikor a jobbágyság felszabadítása s gazdasági önállósítása megtörtént, a maival párhuzamba állítani. Más volt a feladat és a cél akkor s egészen más ma. Az a földterhermentesítés, melyet 1848-ban csináltunk meg, hivatva volt a középkori hűbériségben tespedő jobbágyságot egyrészt politikai jogokkal felruházni, másrészt a nemzeti vagyon egy részének, a földnek urává tenni. Önálló gazdasági egyéneket teremtettünk akkor s megadtuk nekik minden lehetőségét az önálló érvényesülésnek. Godnokság, állami felügyelet alá nem helyezhetjük őket, birtokuk megterhelését meg nem akadályozhattuk, mert önrendelkezési jogukat respektálni kellett. Ugyanez okból hitelképességüket sem csorbíthattuk azzal, hogy birtokukat

vagy annak egy részét megkötöttük és a hitelezők kielégítése alól elvontuk volna.

S ha ma segíteni akarunk kisbirtokosainkon, szintén nem használhatunk oly eszközöket, a melyek gazdasági önállóságukat s önrendelkezési jogukat csorbítanák. Csak arról lehet ma szó, hogy kimentsük a kisbirtokot az uzsorakölcsönök vaskarmaiból s megadjuk neki a lehetőséget oly kamat és visszafizetési feltételek mellett jutni hitelhez, a melyeket elbir. Arról, hogy az állam konvertálja az egész kisbirtok hitelt, nem lehet szó. Az állam nem vállalkozhatik hitelezőnek, különösen nem csakis egy osztály hitelezőjének. De eszközei sincsenek erre. Azt hisszük, hogy ha valaki részletes számításokat eszközölne ily óriási terv keresztülvételére, kiderülne, hogy vagy drága lenne az államnyújtotta hitel, vagy az állam kénytelen volna e konverzióra ráfizetni.

Tehát csak társadalmi akczió lehet szó. De ebben aztán a hormányzati politikának nagy tere jut a támogatásra. Tisza István gróf szabatosan megjelölte ez akciónak alapelveit: szükség van a társadalmi tényezők működését elősegítő kormányzati politikára s ott, a hol kell, a törvényhozási akciónak is egész láncolatára, mely azután a maga egészében ölelje fel a kisbirtokos-osztály hitelügyének összes részleteit s ennek a kérdésnek minden egyes ágánál, minden egyes neménél nyújtsa azt az orvoslást, a melyet speczialiter ez a baj igényel.

Három irány az, a melyben a kisbirtokosok hitelügyeinek fokozatos fejlesztésére törekednünk kell. Az egyik feladat arról gondoskodni, hogy a kisbirtokosok lehetőleg olcsó kamatláb mellett és könnyen hozzáférhető módon elégíthessék ki rendes jelzáloghitelt; a másik

a hitelszövetkezeti ügynek racionális, megfelelő fejlesztése, nem csupán azért, mert ez nyit legkönnyebben hozzáférhető, legkevesebb költséggel járó, legegyszerűbb hitelezési forrást, hanem mert a jól vezetett hitelszövetkezetnek az egyéniségre is fejlesztő, nevelő hatása van. A jól szervezett szövetkezet a legalkalmasabb arra, hogy emelje a kölcsönre szorult kisbirtokos-osztály szellemi és erkölcsi színvonalát s ezzel megadhatja a személyi hitelnek igazi, biztos alapjait. A harmadik feladat megteremteni egy kivételes kölcsöntípust telepítésekre, parcellázásokra és más birtokvásárlásokra. A magyar birtokpolitikának ku'csa főleg abban rejlik, hogy a birtokszerezéssel kapcsolatos adósságnál mentesít meg a kisbirtokost attól a nyomasztó kamattól, mely alatt ma nyög és sokszor elvérzik.

Ezek a feladatok mind olyanok, a melyek kellő szakszerűséggel és komoly szándék mellett megvalósíthatók. Természetes, hogy minden attól függ, vajjon a részletekben megfelel-e az akció az alapelveknek és a tényleges, gyakorlati igényeknek. Bármily tetszetősnek lássék is a kormány terve, addig, míg részleteiben nem látjuk annak minden irányát és kibontakozását, határozott állást nem foglalhatunk mellette. Egy eltévesztett vagy hibás részlet megronthatja az egész tervnek hatását.

S még egyet. Soká nem szabad késnünk a kisbirtokosok megmentésére irányuló akcióval. Ha már megegyezünk mindnyájan abban, hogy ez a kérdés belevág abba a nemzeti politikába, mely a magyar állam erős kiépítését tűzi ki feladatául s ha ennek a politikának egyik sarkalatos követelménye, hogy a magyar föld magyar kézben maradjon, a késlekedés és halogatás csak a baj fokozásával, a károk tetőzésével jár. Min-

A harismadár.

— Irta: **Benedek Elek.** —

Lángoló tüzkévéket szórt le a nap, szinte hogy megperzselődött a tarló az aratók nyomán. A tikkasztó, perzselő melegség nehéz csendet borított a buzahatárra. A verebek még az imént nagy seregben lepték a rengő-ringó kalászkokat, az aratók hesegetésére alig egy hajtásnyira röppentek odébb, szárnyukkal, csőrükkel tovább csapdosták a piros kalászkokat, mintha övék lett volna az egész határ. Mintha ők szántották volna meg mind a földet; ők hintették volna tele maggal. Most egy veréb se röppent. Mind meglapultak a földön, a buzaszálak árnyékos tövében, annyit sem mondtak: csipp. A szegény aratók is tikkadtan támolyogtak, egy-egy márék buzát ha vágtak, állottak utána sokáig, néztek az égbe, könnyörgő szemmel néztek: óh, Uram, Istenem, nyihitsd az áldott nap melegségét. Hát a harismadár hová lett? Reggel, mikor még harmat csillogott kalászon, tarlón, hangos kedvvel szólították egymást: a him meg a nőtény. Ha ugyan csalódom a beszédjük értelmében, a him egyre azt kérdezte: zsá-zsá? Szeretsz? S felelt a nőtény: puty-puruty — szeretlek! Egy kicsit bolondul hangzik szerelmi valómának, de csak meg kell szokni s szép. Végre is, ha százszor puty-puruty is, szép, fenséges, mivel hogy a szerelem nyelve.

Isten megkönyörült a szegény arató népen, longe bárányföleg lebbent a nap elé: vakított, de nem perzsel, hév melegsége langyosra vált s hogy egy kis szellő is átrepzent a határon, meglegyintvén

a verejtékes arcokat, mindnyájan megkönnyebülten sóhajtának föl s áldák az Urat, kitől ered minden jó. Na, nézzetek oda: megint a verebeké a határ. Kihívó csipegéssel röpködnek az aratók körül, szemök láttára dézsmálják istenáldását, melyért ők soha egy csepp verejtéket sem hullattak s egyéb jussok nincs, mint az, hogy születtek, tehát élniök kell. Amig csak lehet. Óh, de más madár a haris. Ő nem dézsmálni, garázdálkodni jár ide. Ő nem szálló vendég. Itt lakik, mikor még a buza ki sem hányt a fejét. Itt rakja meg fészket a zsenge vetés sűrűjében, széltől, esőtől védőhajlék neki a kalásztenger s nem a mindennapi kenyere. Együtt örül a gazdával a zsenge vetés növekedtén; vele busul, ha Isten csapásokkal látogatja meg a mezőt.

Aztán ha elkövetkezik az aratás ideje, csak a hangját hallod néha, őt magát nagy ritkán látod: buzaföldről buzaföldre száll, tovább, tovább, mindenütt a sarló előtt jár, elébb-elébb röppen, míg egyszerre csak egészen kiszorul a határból: amerre tekiut, mindenütt tarló. Hátha nincs más, ez is jó. A fiai felnőttek, szárnyra keltek, fészkek nélkül is eltelik a nyár.

— Kerítsd a harist! Biztatják egymást az aratók. Vele serkentik a lustát. Mivelhogy a harismadár mind elébb-elébb száll s mind az aratók elől menekül tovább-tovább, nosza utána, meg kell kerülni! Hadd lám, nyomába ér-e a sarló a röppenő madárnak — Kerítsd a harist! — hangzik le a hegyoldalról a völgybe, hangzik újra meg újra, mind szaporábban, amint a buzaföld végéhez közelednek. A nap is száll alább, alább, mindjárt a hegyek mögé bukik, a fáradt ember uj erőre kap, most már föl-

csendül az aratók nótája is: testök, lelkök fölvidámul az est közeledtén. S im megszólal a haris, a him a szomszéd földről, ahol egyelőre elhelyezkedett: zsá-zsá. És hallatszik rá a felelet, lágyan, csöndesen: puty-puruty.

És fölemelkedik lassan lehajoltából egy leány, akinek karcsu, magas, ringó a termete, a nádhöz hasonlatos s hosszan elmélázva néz arrafelé, ahonnét jött a hang: zsá-zsá. Ott mellette volt két legény, — két sudár cserfa közt egy szál virág, amely hol erre hajladoz, hol arra hajladoz a lenge szélben — s elmélázván, lopva balra tekint, arra a barna pirosképű legényre, kinek neve Benkő Dénes s kinek a járása — mondá a nóta — nagyon kényes — s önkéntelen suttogja: szeretlek. Akkor történt, abban a pillanatban, hogy egyszerre mind fölemelkedtek az aratók, mivelhogy Bodor Tamás messzire elhajította a sarlóját, utána kiáltván: Verjen meg a Jézus! Odafutottak, közrefogták, csak a leány húzódott vissza, arca féher volt, mint a fehéritett vászon s remegett, mint a nyárfalevél.

— Mi baj, Tamás?

— Nem látják?! Elváltam a kezemet!

Csurgott a vér a kezéből s mind a hányan voltak, mosták, kötötték, nyomogatták vissza a mutatóját, mivelhogy az figyegett, csak a bőr tartotta. A leány pedig, kinek neve Balázs Mártha, állott tovább magában, arcára nem került vissza a pirosság. Ő tudta, hogy neki szólt, nem a sarlónak: Verjen meg a Jézus.

— No, Tamás, te erre a nyárra olvégezted az aratást, — mondta egy öreg asszony.

den késelem közelebb visz az örvény felé, mely a magyar kisbirtokosostályt elnyelésel fenyegeti. Pedig ennek az osztálynak fenmaradása létkérdés reánk nézve.

Belföld.

— Szemle a pártok fölött. —

Budapest, július 10.

Ismételten volt alkalmunk reá mutatni azon jelenségre, hogy politikai életünk évtizedes alapjában bizonyos mozgás és eltolódás mutatkozik. Összes ellenzéki pártjainknak keretei recsegnek.

A legnagyobb magyar ellenzéki pártban, a függetlenségi és 48-as pártban, az elégedetlenség nemcsak odabenn mutatkozik, de mutatkozik erősen künn az országban is, a párt választóközönségének körében. Miért mutatkozik ilyen országos elégedetlenség éppen csak a függetlenségi párt körében? E kérdést vizsgálva, lehetetlen más eredményre jutnunk, mint arra, hogy ma Magyarországon más ellenzéki pártnak, mint a függetlenségi pártnak nagy és állandó választóközönsége alig van. A többi ellenzéki pártnak lehetnek kerületei, főként egyéni befolyáson avagy egyéni kiválóságon alapuló mandátumai, de ez korántsem az, a mit alkotmányosállamokban választóközönség alatt értenek. Éppen ezért a legutóbbi időben látható számos politikai vonaglás csak az illető klubhelyiségben keltett mozgalmat, odakünn pedig a legfőbb érdeklődést támasztotta. Mert kérdezzük, minő országos mozgalmat támasztott az Apponyi-csoportnak a szabadelvű pártba való bevonulása? Minő mozgalmat keltett a kivonulása? Mi mozdult meg az országban? A kerületek a mandátumokat egyéneknek nyújtották, mentek hát velük együtt, oda, a hova a mandatoriusok jónak látták.

De nem látunk semmi országos mozgalmat a körül a belső harc körül sem, mely a néppárt klubjában folyik. A néppárti választók nem mozdulnak meg, hogy állást foglaljanak a párt kebelében küzdő két irányzat: a konzervatív avagy demagog irányzat egyike vagy másika mellett.

Egészen más a helyzete a függetlenségi pártnak. Ennek a választóközönsége fontos tényező a párt életében. Éppen azért elégedetlensége jelentéktelen kérdés magára a pártra nem is lehet.

Felmerül azonban az a kérdés, mi az oka ennek az elégedetlenségnek? A függetlenségi párt fiatalága erősen hangoztatja, hogy a párt legutóbbi években folytatott politikája. A fiatalabb elemek hirdetik, hogy a közönség bizalma megingott, mert a párt nem állott ellent elegendő merevséggel a többség és a kormány akarata keresztülvitelének.

Am az elégedetlenségnek való oka ez nem lehet. Hiszen a függetlenségi párt 1867-től kezdve soha olyan erős ellentállást nem tanusított, mint éppen a legutóbbi obstrukciók alkalmával. Avagy kérdezzük, hogy a régebbi korszak legnagyobb ellentállási erő kifejtése, a véderő-vita, járt-e olyan nagy pozitív eredménnyel, a minővel akár a Bánffy-féle, akár a Széll-féle obstrukció járt?

Az elégedetlenség oka másban rejlik. Nézetünk szerint magában a függetlenségi programban. Ez a program erősen rászorul immár a revízióra. Engedményeket kell benne látnunk a kormányképesség, minden politikai párt helyes végcélja szempontjából. Egymás után alakulnak meg a többé-kevésbé kormányképes ellenzéki pártok. A függetlenségi párti választónak pedig természetesen rosszul kell, hogy essen, a mikor csak jó magát látja egy kilátástalan negációnak sivár elvi magaslátán. Mi ezen a ponton hisszük a kelletlen érzés rugóját.

Politikai jegyzetek.

Székelyudvarhely, július 8.

Mint felhőszakadás után a duzzadt folyam hömpölygése, olyan a képviselőházban a költségvetés tárgyalása. Széles mederben, iszapos, zavaros víz a legtöbb ellenzéki szónok beszéde; üres fontoskodás, akadémikuskodás, ürügy-keresés; helylyel közzel a pártgyűlés fellebbesése a vezérmotívumok és beszélnek mindenről nagyon sokat, csak éppen a költségvetésről nem. Mert az ellenzéknek azok a tehetséges tagjai, kik a költségvetési vita igazi feladatához fel tudnának emelkedni, akik hivatva lennének az állam pénzügyi helyzetének megvizsgálására, a komoly és szakszempontból helytálló bírálata, azokat terrorizálja a nyegleség, hallgatásra kárhoztatja, sőt még igazi ellenzéki voltukat is meggyanúsítja. Mintha az ország helyzete nem lenne különben is nagyon komoly, mikor a jobbaknak, tartozzanak bármely párthoz, vállalva kellene nemes versenyben dolgozni az ország javán, a csak szájkaszkodni tudó hazafiaknak pedig meg kellene lapulniok. E helyett ezek akarok még mindig szerepelni, ahol s amikor csak lehet gáncot vetnek, akadémikuskodnak s jobb ügyhöz méltó buzgósággal gátolják a kormányt a magyar nemzeti állam kiépítését célzó munkájában. A kormány tagjai egy-egy leláncolt Prométheushoz hasonlítanak: tele tetvággyal, rengeteg munkára készen és az ellenség selejtes elemeinek időpazarló bőbeszédűsége a tétlenség sziklájához láncolja őket.

Haragosan villant meg a legény szeme.

— Nemhogy a nyárra, még mára sem! Ebcsont, hamar forr.

— Az ám igaz, vetette oda Benkő Dénes. Hamen azért mára csak tedd el a sarlót, Tamás.

— Nem elteszem, hanem fölveszem.

Minden szót megnyomott erősen s úgy tett, amint mondá: fölvetta a sarlót s valahogyan szeret ejtette, hogy Dénes és Mártha közé furakodott.

— No most lássuk, ki tud többet. Te-e, Benkő Dénes, akinek a járása kényes, vagy én, akinek a keze véres?

— Hát csak lássuk, ki tud többet.

Egyszerre hajoltak le s csakugy harsogott a buza a sarlójok alatt, egy szempillantásra nagy összetett marékkal dobott le a földre mindakettő s egy-egy kévét aratott, amíg más egy felet.

— Kerítsd a harist, Dénes! — biztatta Tamás.

— Kerítsd te is, Tamás!

Mártha reszkette huzódott odébb, szorosan az anyja mellé s fogvaczogva sugta: jaj, itt emberhalál lesz.

— Óh te bolond te, csak virtuskodnak.

Abban a pillanatban rebtent meg egy harismadár, éppen Mártha előtt. Elszenderült volt-e ott, vagy mi történt vele? Talán várta a párját s ott feledkezett? A leány lelkendezve kapott utána: Itt a haris! Megfogtam a harist!

De csak hitte, hogy megfogta, a madár hirtelen mozdulattal kisiklott a kezéből. Nem repült föl, csak repdesett nagy boldogtalanul a buzaszálak közt.

— Megfogom én! — kiáltotta Bodor Tamás.

— Meg én, nem te! — kiáltotta Benkő Dénes.

Egyszerre csaptak le az ide-oda vergődő madárra, egyszerre tette rá a kezét mind a kettő.

— Én fogtam meg, Dénes!

— Ezt én, Tamás!

— Adod-e ide, Dénes?

— Én nem, Tamás. Hát te adod-e?

Igazságot akartak tenni a többiek. Mivelhogy ugyanis Mártha kezében volt először, adják neki. Őt illeti meg.

— Hiszen én neki akarom adni, nem is másnak, — mondotta Dénes.

— Én is neki, de nem veled, — nyomta meg a szót Tamás.

— De még én sem veled!

Fogták, tartották a szegény vergődő madarat egyik kezükkel, a másikkal meg egymásra emelték a sarlót. Mindakettő kérdezte, de egyik sem felelt: adod-e? A sarló felelt helyettük. Egyszerre vágtak egymás mellé. Egyszerre bugygyant ki a vér mindakét legény melléből. Aztán eldobták a sarlót (hogy a madár elrepült, észre sem vették), birokra keltek.

— Meghalsz, Benkő Dénes!

— Te is, Bodor Tamás.

Nem kiabálás volt ez már, hanem hörgés. Körültöttük pirosra festette a vér a földet. Aztán egyszerre csak erőteljesen terült el a földön mindakettő. Oda talált mindakét sarló, ahol lakik szerelem és gyűlölet. Az ő szívökben már semmi sem lakik. Meg nem dobban a haris szavának hallatára. Nem hallják annak a leánynak keserves sirását, aki miatt meghaltak nagy oktalanul. És nem hallják a szomorú nótát, amely kedves együgyűséggel kérdi tőlük — csak a név más, a vers egy —

Benkő Dénes, mit gondolál,

Mikor hazól elindulál?

Én egyebet nem gondoltam

Csak hazuról elindultam.

Világos, hogy ennél egyebet aligha gondolt Benkő Dénes is, Bodor Tamás is: csak hazuról elindultak...

Ugy van az Magyarországon, hogy az a sok millió kéz, mely télen át pihen, júliusban dolgozik. Az a százezerekből álló kisebb, de intelligensebb rész, mely máskor dolgozik, ilyenkor pihen. A munka és béke áldásai terjednek szét az ország napsütötte rónáin és árnyékos hegyei fölött. A legnagyobb kérdés most az, hogy mennyit ad a termés és ez azután még a politikát is háttérbe látszik szorítani.

A nyár melege természetes, hogy a parlamenti életet sem hagyja érintetlenül, s noha fontos ügyek kerülnek most egymásutánban szőnyegre, a képviselők érdeklődését már alig-alig tudják lekötöni. A két év óta tartó ülésezések bizony alaposan próbátartották a honatyák türelmét, kiknek még arra sem jutott idejük, hogy választóikkal érintkezésbe lépjenek, míg most látva, hogy a dolgok sima mederbe terelődtek, felhasználva a nyári szezon beálltát, egymásután jönnek le a vidékre kerületeik meglátogatására.

Városunk tisztelt képviselőjét, Dr. László Mihályt kedves családjával együtt, mint már jeleztük, a múlt héten városunk is vendégül tisztelhetette. Dr. László Mihály most a harmadik cikluson képviseli a parlamentben Székelyudvarhely várost. Sajátságos játéka a politikai életnek, hogy László Mihály 92-ben szabadelvűpárti, 96-ban már nemzeti párti programmal lett megválasztva itt képviselőnek, a mikor a legádázabb választási küzdelem sem tudta elszakítani őt e város közönségétől, mely türt, szenvedett elnyomatást, csakhogy magának megtarthassa őt. Széll Kálmán kormányra jutásakor egyszerre megszűnt az az idegenkedés, visszavonulás, a mely igen sok tehetséget kötött le s a hazafias törekvéseknek, a munkaerőnek az érvényesülését jelentette a nemzet javára; szóval a nemzeti párt fuzionált. Így állván a dolog, László Mihály szabadelvű programmal való harmadszori megválasztása 1901-ben már könnyen ment, s a pártoskodás tüze nem lobbasztotta lángba társadalmi életünket.

Dr. László Mihály ritka képviselői talentummal van megáldva, amennyiben mindig szíven viseli e város polgárságának érdekeit s készséggel támogatja őket nemes céluk elérésében. Mostani lejövetele nyomán csakhamar megindultak a kombinációk, ha valjon e látogatása nincsen-e összefüggésben az ősszel tartandó választással, amikor neki ellenjelöltje is akadna. Hát nyomban konstatáljuk, hogy nincs. De meg ha volna is, a választások tüzeinek László Mihály nyugodtan tekinthet elő, mivel őt most is csak az a párt, sőt jóval erősebb támogatja, amely őtet legutóbb is megválasztotta. László Mihály, mint mondók, városunk sorsát teljes lélekkel szíven viseli, s mostani lejövetele is a közérdekekben történt, a mennyiben a községi iskola ügyében tárgyalt az illetékes körökkel. Hát bizony az iskola ügyének jó megoldása ugyancsak rajta fekszik e város vezető férfainak lelkén, s ha ez eddig még mindig a levegőben lóg, mint az a bizonyos sokszor emlegetett koporsó, azért vád képviselőnk egy pillanatig sem érheti, — amit oly szívesen írának egyesek az ő terhére, — mivel az abban folytatott tárgyalások az ő megkerülésével történtek. Azonban most annak megoldását László Mihály az ő nagy befolyásával, bizonyára dülőre juttatja.

Mi újra csak örömről fejezzük ki László Mihály látogatása felett és a viszontlátásra búcsuzunk tőle. Aztán legyen e viszontlátás akár választás, akár pedig olyan jellegű, mint a mostani, jó ügyében választóközönségét mindig maga mellett fogja találni.

*

Bánffy Dezső báró megtartotta a képviselőházban első beszédét. A beszéd nagyszabású volt és kiterjeszkedett részletesen olyan kérdésekre is, a melyekkel csak néhány nappal azelőtt kiváló szabadelvű politikusok is foglalkoztak.

Bizonyára a legnagyobb érdeklődést fogja kelteni — és nagyon sok vitát provokál — az a rész, amely a horvát politikával Khuen-Héderváry grófnak, mint horvát bánnak működésével foglalkozik.

Nem várhatta senki Bánffy bárótól egy új ellenzéki párt vezérével, hogy mai vagy hajdani kormányzó férfiaknak kellemetlenségeket

mondjon és így nem lehet az sem meglepő, hogy egykori kiváló munkatársa szereplését kritizálja. Ez a kritika azonban, ha tekintetbe vesszük, hogy egy nagyvalóság ellenfél kritikája, nem fogja meggyöngyíteni azt a hitet, hogy a báni széken ült Héderváry gróf kemény és nem opportunus magyar ember volt, kormányzói kvalitásokkal, emberi kvalitásokkal, ritka tudással és komoly emberek most már okvetlenül kinevetik azt, aki hajdan annyit emlegetett grancsárságra czéloz.

Bánffy báró azután — nem is lehet ez másképp — hallgatóság elismerte a mai liberális politika czélszerűségét, mondván, hogy akkor okos hozzányulni a nagy nemzeti kérdésekhez, amikor bizonyosan elég már az erőnk a megoldásukhoz. Valóban, a magyar szabadelvű kormány-politika mindig ezt az elvet követte, Bánffy báró alatt ép úgy, mint Tisza István vezetése mellett . . .

Lelkes és meleg tapsokat kapott hiveitől Bánffy Dezső, aki nagystilű tagja, a legbecsebb egyéniségek egyike a háznak.

Az ő kvalitásai nem súlyedhetnek, amiért a környezetében Lengyel Zoltánok is vannak. Mi azt hisszük, hogy inkább meg fogja nemesíteni minden — eddig épen nem válogató — új fegyvertársa politikai harci modorát és értékét, súlyt ad egy szétomló, a levébbé homogén csoportnak.

*

Az ideai tizedik törvényezik értelmében jövőre a vármegyei alkalmazottak is az államtól kapják rendes fizetésüket és lakpénzüket. A törvényhatóságok csak az uti, irodai és ruha-átalányt szolgáltatják. A belügyminiszter most adta ki a törvény életbeléptetésére vonatkozó rendeletét s ezzel meg is szűnik a régi vármegye, melyet a nemzetek régebben tiszteletből, később rendes fizetésért szolgáltak.

Mert ha egyszer az állam fizeti a tisztviselőket, ezek tulajdonképp az államnak a megyei törvényhatóságokba exponált tisztviselői, kik — ha most még választás útján töltik is be helyeiket — mindenestre szorosabb kapcsolatba lépnek az államhatalommal. Innen már csak egy lépés a kinevezésig, mely a lex Szópiánában elvileg már ki is van mondva.

Ha erős nemzeti államot akarunk, megnyugvással vehetjük, hogy a municipalisták és centralisták küzdelmei, melyek a negyvenes években annyira lefoglalták a közvéleményt, ez utóbbiak győzelmével érnek véget. A vármegyék, melyek kezdetben főként honvédelmi czélzatokkal alkottattak, a rendiséget és a nemesi intézményeket ápták, szóval arisztokratikus szervezetek voltak s részre osztották az országot. Az új idők szellemével s az ország jól felfogott érdekeivel, de még a miniszteri felelőség elvére fektetett képviselői alkotmányunkkal se egyeztetetők össze.

Az új szellem a demokráciáé, mely a részre töredekezést megszünteti s a nemzetet egygyé forrasztja. Az ország jól felfogott érdekei azt kívánják, hogy az állam ereje növekedjék.

Hanem azért a vármegyék továbbra is fontos szervek maradhatnak a nemzet organizmusában, csak hogy a változott időknek és viszonyoknak megfelelő feladatokkal. Az alkotmány védbástyái át fognak alakulni a helyi társadalmi élet vezetőivé. Azért politizálhatnak és politizálnak is, mert ami minden egyes polgárnak joga, attól nem foszthatunk meg egy szervezetet, melyben az ily jogosult polgárok bizonyos hányada tömörül; csak nem vezethetnek, miután a 48-iki alkotmányunk szerint, a politikai vezetés a parlament feladata.

Tanárok gyűlése.

Sz.-udvarhely, július 9.

Az országos középiskolai tanáregyesület tagjai városunkban gyülekeztek tanácskozára. A most befejezett iskolai esztendő fáradsága mellett is érdeklődnek nem élethivatásuk kérdései iránt és a felvetett kérdéseket nemes hévvel tárgyalták, melyeknek fontosságuk nem annyira tárgysorozatokban rejlik, mint a találkozások főczéljában, a középiskolai tanárok szellemben való egyesülésében. Középiskolánk ügye, nem tagadhatjuk, nem áll fényesen.

Az okokat és a gyógyítás módját keresni, valamennyiünknek feladata, elsősorban a tanároké. Csak ők segíthetnek igazán a bajokon. Megkövetelhetik, hogy adjuk meg nekik a módot hozzá, nevezetesen szüntessük meg az osztályok zsufoltságát, ez minden javulás conditio sine qua non-ja. De a többi rajtuk áll. Nekik maguknak kell dolgozni az egész tanárság szellemi színvonalának emelésén, hogy a tudományjal haladjanak, hogy a tanítás legjobb módját keressék, hogy a tanárok tanári önértékét emeljék. Még mindig vannak, akik a tanárságot csak állásnak, ellátásnak tekintik, melynek fejében ők a munkának azt a minimumát adják, melyre rászorítják őket. Ha a tanár a maga munkáját nem tekinti sacerdotium-nak, várhatjuk-e tőle azt a mélyleges hatást, melyen a jövő nemzedék erkölcsi és szellemi java megfordul? Miféle iskola az, mely nem neveli, mely át nem alakítja, mely meg nem termékenyíti a tanuló lelket?

De ezt a czélt a tanárság csak úgy érheti el, ha szövetkezik, ha közös akaratának, közös eszményének organumot teremt, mely minden egyesnek erejét hatványozza. Ezért tartjuk oly fontosnak a tanáregyesület működését, évi közgyűlését, ahonnan mindig termékenyítő eszmék és hevítő érzések áradnak szét, ahol a tanárságnak annyira kívánatos önértéke, nagy hivatásának tudata megerősödik.

Ezt a czélt szolgálta ez alkalommal a tanári közgyűlés, melyről tudósításainkat alábbiakban foglaljuk össze.

A közgyűlés vasárnap vette kezdetét. Az utczák képe már reggel ünnepélyes hangulatot mutatott. A vendégek nagy csoportja lepte el az utcákat. A házak tetején még ott lengte a forró nyári szellő a tegnap nagy számban kített trikolorokat, amely így impozáns színt kölcsönzött a város méltóságának. Az egész város diszbe öltözött, hogy méltó keretül szolgálhasson az ország minden részéből idezarándokolt népnevelés apostolainak.

A közgyűlés.

A vármegyei ház dísztermébe ünnepélyes hangulat vonult be, s szép nyári verőfény sugárzott be a díszterem nagy, széles ablakain, bearanyozva a fiatal menyecskék, üde szép leányok viruló társaságát ott, a sűrűn benépesített karzaton.

Az elnöki emelvény közepén Beöthy Zolt foglalt helyet, míg mellette jobbról Boncz Ödön miniszteri tanácsos, Hollaki főispán, balra Rombauer Emil alelnök és Négyessy László főtitkár ültek.

Beöthy Zolt magas szárnyalású beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Tisztelt közgyűlés, az Országos Középiskolai Tanáregyesület közgyűlésére összesereglett kartársainkat — vezette be beszédét — a nemzeti művelődés munkájának azzal az olthatatlan lelkesedéssel köszöntöm, a mely bennünket itt összegyűjtött, hogy az esztendőnek alig bevégezt munkája után új munkában keressünk erőt folytatására. Különösen itt, a székelységnek, az ősi magyarságnak ebben a vendégszerető fészkeben, melynek váromlódása ősi erőnknek örzi emlékét, míg új virágzása fajunk alkalmazkodó és haladó képességének hirdetője. A gyönyörű kép, melyet a zöld hegyek koszoruja keretbe foglalt: régi dicsőségünk és harcaink emléke együtt a sürgő művelődési és gazdasági munka alkotásaival, fölemeli lelkünket s egyenesebb, határozottabb és vigasztalóbb szót intéz hozzánk, mint a napi politika kavargó jelszavai. Nem azt mondja-e ez a kép: hogy a mint a múlt a miénk volt a múltunk erényei által, úgy a jövő is a miénk marad a jövőnek a jelenben munkájában kiképződő és megérett erényei által. Beszédét így fejezte be: A mit a német tanárok darmstadti gyűlésén, ez év tavaszán, Paulsen oly nagy erélyvel hangoztatott, mint az iskola mivelő feladatának elengedhetetlen követelményeit: mennyivel több okunk lenne nekünk panaszkodni! De ime, az idők tanuságot tesznek és szót emelnek mellettünk. Az ő tanuságtételükből és szavukból bizonyára egész jelentőségében meg fogja érteni nemzetünk, hogy a mit az iskola kér, azt a haza kéri, a nemzet jövője kéri.

Ezzel a hittel nyitom meg Egyesületünk jelen közgyűlését.

Az általános figyelemmel és nagy tetszéssel hallgatott beszéd után Boncz Ödön osztálytanácsos a miniszter nevében, Hollaki főispán a megye nevében, Dr. Solymossy Lajos kir. igazgató a helyi Tanári kör és Sinka Sándor debreczeni igazgató az Orsz. Ref. tanáregyesület nevében üdvözölte a közgyűlést.

Ezután Alexander Bernát a jeles bölcsész tartotta meg emlékbeszédét Hofer Károly elhunyt alelnök fölött.

Nosz Gusztáv e czimen tartott értekezést: Eszmék a magyar nyelv és különösen az irodalom sikeresebb tanításához. A magyar nyelvi és irodalmi oktatás a nemzeti történelemmel kapcsolatban első sorban van hivatva a tulajdonképeni nemzeti nevelésnek feladatát megoldani. E tanításnak fontos szerepe van a középiskola törekvéseinek körében. A nemzeti nyelv a nemzeti génusz. Azt kellene joggal hinni hogy egy VIII. oszt. tanuló már önállóan tud gondolkodni és hogy képes gondolatait teljes szabadsággal kifejezni s egyáltalában a saját lábán megállani. A tapasztalat mást bizonyít; a tanulók legtöbbje gyámoltalan ismeretének reprodukálásában. Hol miben rejlik a hiba? A létező bajok azonban deprimáló voltak dacára, ha teljesen nem is orvosolhatók, de ellensúlyozhatók kellő czéltudatos eljárás mellett. Az új utasítások intenczióinak megvalósítása nagyobb eredménnyel kecsegtet. A tankönyvekben és kommentáros kiadásokban foglalt kritikák csak korrektívumai legyenek a tanítók önközzé itéleteinek. A kötelező magánolvasmányok kötelező voltának ridegsége enyhítendő. Számos érdekes megfigyeléssel egészítette ki még szerző tetszéssel fogadott felolvasását.

Schürger Ferencz beregszászi főgimnáziumi igazgató indítványait hallgatták meg ezután az érettségi vizsgálat reformjáról.

Bevezetésében Schürger ismertette a kérdés körül két év óta folyt vitát. Óva int az olhamarkodástól, a nemzet közművelődését oly közel érintő dologban. Ezuttal elégnék tartja a főszempontok megalapítását, melyeket 7 pontban foglal össze.

Az e körül felmerült vitában Sinka Sándor, Pogány Kornél, Rados Ignác vettek részt.

Ezután Beöthy elnök az ülést bezárta, s annak folytatását hétfőre tűzte ki.

A bankett.

A gyűlés végeztével a társaság a Budapestszállóban bankettre gyűlt össze.

Az első felköszöntőt Beöthy Ákos mondott a királynak. Ezután Hollaki főispán Beöthy Zsoltra emelte poharát. Dr. Solymossy Lajos: Berzeviczy Albertet, Nosz Gusztáv: Boncz Ödönt, Alexander Bernát: Hollaki főispánt és a megyét, Boncz Ödön: a megyét és Székelyudvarhely várost, Damokos Andor alispán a vendégeket, Rombauer Emil: Damokos Andort és az iskolákat, Sinka Sándor: a helyi tanári kört, Dr. Török Albert: a tanítókart, Madzsar Gusztáv: az orsz. ref. tanáregyesületet és Sinkát, Dr. Solymossy Lajos: Dr. Török Albertet, Lefler Sámuel a nőket, Gönczi Lajos igazgató: Alexander Bernátot, Beöthy Zolt a székelységet, Tiber Ágost a rendező bizottságot és Nosz Gusztávot éltette. Ezután pedig a tosztok árja meg indult és a társaság késő délutánig együtt maradt. A bankett végeztével a társaság egy része Szejke fürdőt tekintette meg.

A hangverseny.

A helyi tanári kör, a vendégek tiszteletére vasárnap este hangversenyt rendezett. A Budapestszálló dísztermébe soha nem látott nagy közönség gyűlt be, kik között a vendégek teljes számmal és a megyei közélet vezető férfiai is jelenvoltak.

A műsor első számaként egy ezen alkalomra alakult vegyeskar Brahms „Czigánydalok“-at adta elő Morascher Hugó zenetanár vezetése és betanítása mellett. A nehéz, klasszikus darabot a vegyeskar oly tökélyvel énekelte, hogy azért a szereplők valamennyiét, de méltán illeti teljes elismerés Morascher karnagyot, ki szerencsésen tudta az énekekben előforduló szólókat kiosztani, melyből különösen a második Péterfi István szólója, (szoprán és tenor) nagyon kellemesen lepte meg a hallgatóságot. A darabhoz a nehéz zongora kíséretet Molnár Margit a legnagyobb pontossággal játszotta. Most dr. Damokos Andor alispán lépett az emelvényre, ki újra elragadta közönségünket és a vendégeket igazán tüneményes virtuozitásával. Wieniawski: Polonaise brillante, op. 21. játszotta, s a legnehezebb kettős fogásokat, oktáv-futamokat oly könnyen, oly nyugodtan és olyan biztosan adta elő, mintha ez a legegyszerűbb dolog volna. A megbüvölt közönség tomboló tapsviharral adott elragadtatásának kifejezést, mit a műkedvelő művész egy ráadásal hálált meg, mely szintén mély hatást keltett. A műsor következő piécéje Jánosy Iluska énekszólója volt, kit zongorán Roediger Melanie kísért. Jánosy Iluskát is ismeri az ilyen hangversenyeket járó közönség. Most Konti „Fecskék“ című operettjéből a „Levéláriát“ énekelte, rendkívül lágy és kellemes organiummal, mely hajlékonyságánál fogva minden modulációra képes. Énekével nagy tetszést aratott, s a szünni nem akaró

Faeladási hirdetés.

A Kecset kistelepülés községi közbirtokossága (Udvarhelymegye) a tulajdonát képező I. határrészben fekvő erdejének földmivelésügyi m. kir. Miniszter ur 1903 évi 95345 számú magas rendeletével egyszerre való kihasználásra engedélyezett, az üzemtervben 1. számmal jelölt osztágot képező 102. 6 k holdnyi területén található 6970 darab tölgyfa készlete, mely 12760 m. 3 tölgyműfára és 2840 m. 3 tűzifára becsültetett Kecset község házában 1904 évi július 18-án, délelőtt 10 órakor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adni.

Kiáltási ár 100884 korona az az egyszázszáznyolcvanöt korona.

Utó ajánlatok nem fogadtnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 %-a.

Részletes becslési és árverési feltételek a korondi m. kir. járási erdőgondnokságnál (Székelyudvarhelyen) és alólirottánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kecset 1904. évi július hó 2-án.

Bak Péter,

községi bíró birtokossági megbízott.

Sz. 4078—1904

tlkvi

Árverési hirdetés kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint tlkvi közbirtokossági hatóság közhírré teszi, hogy az Udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajtónak Elekes Sándorné Szabó Juliánna végrehajtást szenvedő elleni 350 kor. — fill. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében. A k.-kistelepülési I. R. 44 sz. tjkvben A+ 97, 99, 1013, 1014, 1073/1, 1074/1, 1114, 1124, 1134, 1179, 1380, 1381, 1654/2, 1668, 1701, 1821/1, 1902/1, 1908/1, 1902/2, 1908/2, 2066, 2078, 2136, 2177, 182/1 hrsz. ingatlanokra 3001 kor. ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy fennebb megjelölt ingatlanok az 1904. évi szeptember hó 22-ik napján d. e. 9 órakor a község házában tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben vagy óvadék-képes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint tlkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1904. június hó 21.

Mihály, kir. törvényszéki egyes bíró.

Olcsó pénzt

jelzálogra

a segesvári Jpartakaré
és Előlegezési egylettől

közvetít

SIEGMUND JÓZSEF

börkereskedő Székelyudvarhelyt

Első kézből legjobban vásárol.

Magyarország legnagyobb hangszergyára
réz-, fa-, fuvó- és Vonós hangszerekben.

Stowasser J.

cs. és kir. udvari hangszergyáros,
a cs. és kir. közös és a m. kir. honvéd hadsereg
szállítója

BUDAPEST,

II., Lánchíd-utca 5. szám

Legnagyobb választék
összes hangszerekben.

Hegedűk, gordonkák,
bögők, fuvolák, klarinetek,
trombiták, osembalmok.

Általam konstruált

TÁROGATÓK

30 frttól feljebb
iskola és zongorakiséret ingyen

Harmonikák

legjobb, elpusztíthatatlan hangok-
kal. Különlegesség: acélhang-
hangverseny-harmonikák, saját
minták

Teljes zenekar felszerelések

a legjutányosabb árban,
előnyös feltételek mellett.

Képes árjegyzékek

és pedig külön-külön: a) hangszerekről, b) harmonikumokról,
c) harmonikákról,

ingyen és bérmentve.

Faeladási hirdetés.

A Szenttamás község közbirtokossága (Udvarhelyvármegye) a tulajdonát képező Szenttamás II. h. részben fekvő „B” legelőerdő üzemosztályában az 1903 évre kijelölt 26 3 k.-holdnyi területen kihasználásra kibélyezett 764 drb. luczfenyő fakészlete, mely a korondi m. kir. járási erdőgondnokság becslése szerint 196 m³ első osztályu, 270 m³ második osztályu fűrészárut és 236 m³ épületi fát tartalmaz, az 1904. évi július hó 18-án délelőtt 9 órakor Szenttamás község házában nyilvános szóbeli és zárt írásbeli ajánlat utján együttesen el fog adni.

Kikiáltási ár 1735 korona azaz Egezerhétshárminczöt korona.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Részletes becslési és árverési feltételek a korondi m. kir. járási erdőgondnokságnál (Székelyudvarhelyen) és alólirottánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szenttamás, 1904. július hó 3-án.

Menyhárt Lajos,

közirtokossági elnök.

3865—1904 sz. alisp.

Udvarhelyvármegye alispánjától

Pályázati hirdetés.

Udvarhelyvármegye törvényhatósága által alkotott és a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur által is jóváhagyott szabályrendelettel szervezett **viczinális utfelügyelői** állásra pályázatot hirdetek.

Az utfelügyelői állás székhelye Székelykeresztúr község.

Javadalmazás: évi 800 korona törzsfizetés, 320 korona uti átalány és 20 korona iroda átalány.

Az utfelügyelői állás egyelőre egy évig ideiglenesen töltetik be s a véglegesítés csak egy év leteltével, az utmesteri vizsgának sikeres letétele s megfelelő szolgálati képesség beigazolása esetén fog kimondatni.

Felhívom ez ezen állást elnyerni óhajtókat, hogy saját kezűleg irt pályázati kérelmeket, eddigi szolgálataikat, erkölcsi magukviselésüket, testi alkalmatosságukat és életkorukat igazoló okmányokkal felszerelve, hozzám folyó év augusztus hó 1-éig beadják be.

Székelyudvarhelyt, 1904 június 24.

Dr. Damokos, alispán

Kifünő minőségű és legmagasabb szilárdságú portland cementet ajánl olcsó áron a

BRASSÓI PORTLAND CEMENTGYÁR

Brassóban Székelyudvarhelytől kapható Rösler és Gábor uraknál.